

औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (आय.टी.आय.)
मधील व्यवसाय विषय घेऊन उत्तीर्ण
होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इ. १० वी व इ.१२ वी ची
समकक्षता देणे.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्र. औप्रशि-२०१८/प्र.क्र.११०/एसडी-२
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई- ३२
दिनांक :- ३० मे, २०१८

प्रस्तावना-

इ. १० वी उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांनी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतून २ वर्षांचे व्यवसाय अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यास, अशा विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या इ. १२ वी ची समकक्षता देण्याबाबत तसेच इ. १० वी उत्तीर्ण न झालेल्या विद्यार्थ्यांनी औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधून व्यवसाय अभ्यासक्रम पूर्ण केल्यास अशा विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या इ. १० वीची समकक्षता देण्याबाबतचा प्रस्ताव कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागातर्फे शालेय शिक्षण विभागास सादर करण्यात आला होता.

सदर प्रस्तावासंदर्भात दोन्ही विभागातील अधिकाऱ्यांच्या समितीमार्फत सर्व बाबींचा अभ्यास करून सदर प्रस्तावासंदर्भात शासन स्तरावरून पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

शासन याद्वारे औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामधील व्यवसाय विषय घेऊन उत्तीर्ण होणा-या विद्यार्थ्यांना इयत्ता १० वी व इ. १२ वी ची समकक्षता देण्यास मान्यता देत आहे. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था (आय.टी.आय.) मधील व्यवसाय विषय घेऊन उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इ. १० वी व इ. १२ वी ची समकक्षता देण्यासंदर्भात खाली नमूद केल्याप्रमाणे कार्यपद्धती राहिल.

- १) जे विद्यार्थी इ. १० वीच्या परीक्षेत उत्तीर्ण झाले नाहीत व आय.टी.आय. मध्ये ज्या अभ्यासक्रमांची अर्हता इ. १० वी अनुत्तीर्ण अशी आहे, असे अभ्यासक्रम यशस्वीपणे पूर्ण करतील अशा विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या इ. १० वीच्या प्रमाणपत्राच्या समकक्षतेकरिता क्रेडिटस् देण्यात येतील. तसेच ज्या आय.टी.आय. मध्ये व्यवसाय अभ्यासक्रमांची शैक्षणिक अर्हता इ. १० वी अनुत्तीर्ण अशी आहे त्या ऐवजी ती यापुढे इ. १० वी च्या गुणपत्रिकेतील बदलामुळे कौशल्य विकासास पात्र असे नमूद करण्यात येईल.
- २) जे विद्यार्थी इ. १० वी उत्तीर्ण झाल्यानंतर आय.टी.आय. मध्ये ज्या अभ्यासक्रमांची प्रवेश अर्हता इ. १० वी उत्तीर्ण अशी आहे, असा २ वर्षांचा व्यवसाय अभ्यासक्रम आय.टी.आय. मधून उत्तीर्ण करतील त्यांना राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या इ. १२ वी प्रमाणपत्राच्या समकक्षतेकरिता क्रेडिटस् देण्यात येतील.
- ३) याकरिता राज्यातील सर्व आय.टी.आय. नी राज्य मंडळाकडून माध्यमिक शाळांप्रमाणे मंडळ सांकेतांक घेणे आवश्यक राहिल.

- ४) आय.टी.आय. मधील इच्छुक विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या इ. १० वी अथवा इ. १२ वी प्रमाणपत्र परीक्षेकरिता नोंदणी करता येईल.
- ५) आय.टी.आय. मधील विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळाच्या इ. १० वी व इ. १२ वी च्या प्रमाणपत्र परीक्षेकरिता जास्तीत जास्त ४ व्यवसाय विषयांचे क्रेडिटस् घेता येतील.
- ६) आय.टी.आय. मधील व्यवसाय अभ्यासक्रम उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे कमाल गुणांचे रुपांतर राज्य मंडळातर्फे घेण्यात येणाऱ्या परीक्षेकरिता कमाल ४०० गुणांमध्ये करता येईल.
- ७) मुद्दा क्रमांक ५ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे विद्यार्थी त्याला इ. १० वी / १२ वी करिता उत्तीर्ण होण्याच्या विषयांच्या गरजेनुसार कमाल ४ व्यवसाय विषयांची (कमाल ४०० गुण) निवड इ.१० वी व इ. १२ वी समकक्षतेकरिता क्रेडिटस् प्राप्त करण्याकरिता करू शकेल.
- ८) या विद्यार्थ्यांना इ. १० वी च्या सर्वोत्तम ५ (बेस्ट ऑफ फाईव्ह) योजनेचा लाभ मिळू शकेल.
- ९) विद्यार्थ्यांच्या आय.टी.आय. अभ्यासक्रमाच्या अंतिम परीक्षेतील विद्यार्थ्यांस प्राप्त गुणांचे रुपांतर त्याने निवडलेल्या क्रेडिटस् प्रमाणे राज्य मंडळाकडे देण्याची जबाबदारी व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाची राहिल.
- १०) राज्य मंडळाच्या इ. १० वी व इ. १२ वी च्या परीक्षेमध्ये नियमानुसार आवश्यक दोन भाषा विषय उत्तीर्ण करणे या विद्यार्थ्यांना अनिवार्य राहिल.
- ११) राज्य मंडळाच्या इ. १० वी / इ.१२ वी परीक्षेकरिता निश्चित करण्यात आलेल्या पर्यावरण शास्त्र व ग्रेड विषयांमध्ये उत्तीर्ण होणे, या विद्यार्थ्यांना अनिवार्य असेल. ग्रेड विषयांकरिता जवळची शाळा निवडण्याची मुभा या विद्यार्थ्यांना राहिल.
- १२) उपरोक्त मुद्दा क्रमांक १० मध्ये नमूद करण्यात आलेले भाषा विषय व मुद्दा क्रमांक ११ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे ग्रेड विषय विद्यार्थ्यांने इ. १० वी व इ. १२ वीच्या परीक्षेत उत्तीर्ण केले असतील तर त्याला ते पुन्हा द्यावे लागणार नाहीत.
- १३) आय.टी.आय.मध्ये शिकविल्या जाणाऱ्या व्यवसाय विषयांना इ.१० वी / इ. १२ वी च्या विषय योजनेकरिता व विषय क्रमांक करिता राज्य मंडळाची मंजूरी घेण्यात यावी. या संदर्भातील आवश्यक प्रस्ताव व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाने तातडीने राज्यमंडळास सादर करावा.
- १४) उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे पात्र विद्यार्थ्यांना राज्य मंडळातर्फे गुणपत्रिका व प्रमाणपत्र देण्यात येईल.
- १५) या अनुषंगाने राज्य मंडळाने शुल्क व अन्य आवश्यक प्रशासकीय सूचना निर्गमित कराव्यात. तसेच कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागातर्फे देखील या अनुषंगाने आवश्यक कार्यवाही करावी.
- १६) इ.१० वी ची समकक्षता मिळालेला औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेमधील विद्यार्थी इ.११ वी साठी कोणत्याही शाखेत प्रवेश घेवू शकेल. तसेच, इ.१२ वी ची समकक्षता मिळालेला औद्योगिक

प्रशिक्षण संस्थेमधील विद्यार्थी इ. १२ वी एम.सी.व्ही.सी. करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना तदनंतर ज्या शाखांमध्ये उच्च शिक्षणाकरिता प्रवेश घेता येतो, त्या सर्व शाखांमध्ये प्रवेश घेवू शकेल.

सदर शासन निर्णय कौशल्य विकास व उद्योजकता विभागाच्या संमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०५३०१२२४४३६७२१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(नंद कुमार)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानसभा, मुंबई.
२. मा.विरोधी पक्षनेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद, मुंबई.
३. सर्व विधानसभा सदस्य, महाराष्ट्र विधानसभा
४. सर्व विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानपरिषद
५. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
६. मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा.अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
८. मा.प्रधान सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. मुख्य सचिव यांचे उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१०. मा. मंत्री, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
११. राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई
१२. आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१३. आयुक्त सर्व महानगरपालिका, महाराष्ट्र राज्य.
१४. राज्य प्रकल्प संचालक, राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान, मुंबई
१५. अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे.
१६. शिक्षण संचालक (प्राथमिक/माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१७. संचालक, विद्याप्राधिकरण, पुणे.
१८. सर्व विभागीय अध्यक्ष, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.
१९. सर्व विभागीय सचिव, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.
२०. सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक.
२१. सर्व शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक / माध्यमिक), जिल्हा परिषद, सर्व
२२. शिक्षण निरीक्षक, मुंबई (पश्चिम, दक्षिण, उत्तर)
२३. प्रशासन अधिकारी, महानगरपालिका सर्व
२४. निवड नस्ती, एसडी-२.